

საქართველოს ცალკეული ტერიტორიების სივრცითი დაგეგმარების გეოგრაფიული თავისებურებანი

თამარ ოდილავაძე

*ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის მაგისტრი
Tamoodilavadze12@gmail.com*

ანოტაცია

ცივილიზებული მსოფლიოს განვითარების აუცილებელი პირობა მდგრადი სოციალურ-ეკონომიკური და ეკოლოგიური ვითარების უზრუნველყოფაა. ამ საქმეში გარკვეულ როლს სივრცით (ტერიტორიულ) დაგეგმარება ასრულებს. იგი მიიჩნევა ქვეყნის მდგრადი განვითარების და ცხოვრების ხარისხის ამაღლების მნიშვნელოვან ინსტრუმენტად, რომლის მიზანია: საზოგადოებრივი საქმიანობის და ბუნებრივი პროცესების ოპტიმალური და რაციონალური განვითარება, სასიცოცხლო სივრცის მდგრადობა, მინათსარგებლობის სხვადასხვა ფორმებს შორის ჯეროვანი ეკოლოგიური კავშირების დამყარება, ცალკეული ტერიტორიების მდგრადი ეკოლოგიური განვითარება, მეურნეობის და საზოგადოებრივი აქტივობის ოპტიმალური სივრცითი თანაფარდობა და სხვ.

დღეს მსოფლიოს ქვეყნების უმრავლესობა მდგრადი განვითარების პრინციპების რეალიზებას ცდილობს, რაც მნიშვნელოვნად ზრდის სივრცითი (ტერიტორიული) დაგეგმარების მიმართ როგორც სახელმწიფოებრივ, ისე - საზოგადოებრივ ინტერესს. სწორედ მისი საშუალებით არის შესაძლებელი ქვეყნის ეკონომიკური, სოციალური და ეკოლოგიური სარგებლის მიღება, ინვესტიციისა და განვითარებისთვის უფრო სტაბილური და გათვლადი პირობების შექმნა, რაც, თავის მხრივ, განვითარების გარანტიას აძლევს ადგილობრივ მოსახლეობას და ხელს უწყობს მინისა და ბუნებრივი რესურსების გონივრულ გამოყენებას.

GEOGRAPHICAL FEATURES OF SPATIAL PLANNING OF CERTAIN TERRITORIES OF GEORGIA

Tamari Odilavadze

*Master of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
Email: Tamoodilavadze12@gmail.com*

ANNOTATION

Ensuring the sustainable social-economic and ecological situation became a fundamental condition for developing civilized world.

Territorial spatial planning is the main tool for state's sustainable development and increased living standards. Its function is to ensure rational territorial organization, establish strong connection between land use and different types of agriculture, balance the requirements of state's economic situation with respect to inevitability of environmental protection and reach the social-economic goals according to recent requirements.

Nowadays most of the countries strive for principals of sustainable development that increases interest towards territorial special planning significantly. Through the agency of those principals it is feasible to get economic, social and ecological benefits for country and draw up more stable and calculative conditions for investigation and development.

This gives guarantee of development to local population and promotes rational use of land and natural resources.

შესავალი

უკანასკნელი ათწლეულის განმავლობაში სივრცითი (ტერიტორიული) დაგეგმარებისადმი ნოვატორულმა მიდგომამ დაბადა სივრცითი ორგანიზების და ტერიტორიული მოწყობის ახლებური კონცეფციები, ასევე შეცვალა სივრცითი (ტერიტორიული) დაგეგმარების სტრატეგიის როლი გარემოს სოციალურ-ეკონომიკური მართვის მიზნებში.

საქართველოს ბუნებრივ-რესურსული პოტენციალის ოპტიმალური გამოყენების საფუძველი ქვეყნის სივრცითი (ტერიტორიული) დაგეგმარების მეთოდოლოგიის ეფექტური გამოყენებაა. იგი მიიჩნევა ქვეყნის მდგრადი განვითარების და ცხოვრების ხარისხის ამაღლების მნიშვნელოვან ინსტრუმენტად, რომლის მიზანია: საზოგადოებრივი საქმიანობის და ბუნებრივი პროცესების ოპტიმალური და რაციონალური განვითარება, სასიცოცხლო სივრცის მდგრადობა, მინათსარგებლობის სხვადასხვა ფორმებს შორის ჯეროვანი ეკოლოგიური კავშირების დამყარება, ცალკეული ტერიტორიების მდგრადი ეკოლოგიური განვითარება, მეურნეობის და საზოგადოებრივი აქტივობის ოპტიმალური სივრცითი თანაფარდობა და სხვ. გარდა აღნიშნულისა, გააზრებულად ორგანიზებული სივრცითი დაგეგმარებით საქართველო გახდება ოთხი სეზონის ტურისტული ქვეყანა, რაც უზრუნველყოფს ტურიზმიდან ახალი შემოსავლის მიღების და წლის განმავლობაში მისი სტაბილური განაწილების საშუალებას; რეგიონებს მიეცემა განვითარების თანაბარი შესაძლებლობები. ამჟამად საქართველოს რეგიონები მნიშვნელოვანი გამოწვევების წინაშე დგანან, მათ არ გააჩნიათ განვითარების თანაბარი შესაძლებლობანი: მაქსიმალური ეფექტის მისაღებად საჭიროა ყოველ რეგიონში არსებული ბუნებრივ-რესურსული პოტენციალის და სივრცის (ტერიტორიის) ოპტიმალური გამოყენება, რაც მხოლოდ სივრცითი და ლანდშაფტური დაგეგმარების მეთოდოლოგიის ურთიერთკავშირით და ურთიერთშეფერხებით რეალიზდება. ამგვარი ქმედება მოცემულ ეტაპზე აქტუალური სამეცნიერო ამოცანაა.

კვლევის აქტუალობას უკავშირდება სტატიის მიზნები და ამოცანები. კვლევის მიზნებიდან აღსანიშნავია :

- შევისწავლოთ და წარმოვაჩინოთ სივრცითი დაგეგმარების არსი და ძირითადი მეთოდოლოგიური პრინციპები;
- განისაზღვროს სივრცითი (ტერიტორიული) დაგეგმარებისთვის გარემოს გეოგრაფიული თავისებურებათა შეფასების კრიტერიუმები;
- დადგინდეს სივრცით და ლანდშაფტური დაგეგმარებას მსგავსება და განსხვავებანი, მათი ინტეგრირების ეფექტურობა;
- განხორციელდეს სივრცით და ლანდშაფტურ დაგეგმარებასთან დაკავშირებული საერთაშორისო გამოცდილების ანალიზი;
- დადგინდეს სივრცით და ლანდშაფტურ დაგეგმარებასთან დაკავშირებული საერთაშორისო და ეროვნული საკანონმდებლო რეგულაციების თანხვედრა და ეფექტურობა.

ამ ეტაპზე სტატიაში განხილულია: სივრცით დაგეგმარებასთან დაკავშირებული საერთაშორისო და ეროვნული საკანონმდებლო რეგულაციები, განხორციელებულია მათი შედარებითი ანალიზი; სივრცითი და ლანდშაფტური დაგეგმარების ურთიერთკავშირი (მათი მსგავსება/განსხვავებები); საქართველოს ცალკეული ტერიტორიების სივრცითი დაგეგმარების შედეგად შექმნილი გეგმარებითი დოკუმენტაცია.

კვლევის მეთოდები

კვლევის გამოვიყენეთ არსებული სამეცნიერო ლიტერატურის, სხვადასხვა დონის სივრცითი (ტერიტორიული) დაგეგმარების შედეგები და დოკუმენტაციის ანალიზი. შევისწავლეთ საქართველოს ცალკეულ რეგიონებში ჩატარებული სივრცითი (ტერიტორიული) დაგეგმარების გეოგრაფიული თავისებურებანი, რაც დაეფუძნა შედარებითი გეოგრაფიული ანალიზის პრინციპებს და მეთოდებს.

შედეგები

1. სივრცითი (ტერიტორიული) და ლანდშაფტური დაგეგმარების არსი

სივრცითი დაგეგმარება არის ტერიტორიების ფიზიკური გარემოსა და ინფრასტრუქტურის ფორმირებისათვის კანონმდებლობის, ამ დარგის სახელმწიფო და ადგილობრივი პოლიტიკის, სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვის დოკუმენტების, ფიზიკური და იურიდიული პირების მოღვაწეობის ერთობლიობით განსაზღვრული პირობები და პროცესები. სივრცითი დაგეგმარება მიიჩნევა ქვეყნის მდგრადი განვითარების და ცხოვრების ხარისხის ამაღლების მნიშვნელოვან ინსტრუმენტად. მისი მიზანია, უზრუნველყოს სოციალურ-ეკონომიკური ობიექტების რაციონალური ტერიტორიული ორგანიზება, ბალანსის დაცვა და მინათსარგებლობის სხვადასხვა ფორმის ეკონომიკური განვითარების და გარემოსდაცვითი მოთხოვნების ურთიერთპარმონიზაცია. სივრცითი დაგეგმარება გულისხმობს მაკოორდინირებელ ღონისძიებების განსაზღვრას ეკონომიკის სხვადასხვა სფეროში გატარებულ ქმედებების შორის, რაც აუცილებლად ითვალისწინებს რეგიონების თანაზომიერ განვითარებას.

ლანდშაფტური დაგეგმარების ევროპული (გერმანია, დიდი ბრიტანეთი, ჰოლანდია, ესპანეთი, საფრანგეთი, გერმანია, რუსეთი და სხვ.) გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ იგი: უშუალოდ უკავშირდება ტერიტორიულ მინათსარგებლობას, რეგიონულ სოციალურ-ეკონომიკურ დაგეგმარებას; ითვალისწინებს საზოგადოების ან ადგილობრივი მოსახლეობის მოთხოვნებს ლანდშაფტთა სოციალურ-ეკონომიკური ფუნქციებისადმი; იძლევა ოპერატიული რეაგირების საშუალებას იმ კონკრეტულ ბუნებათსარგებლობით პრობლემებზე, რომლებიც შესაძლებელია გადაისინჯოს დროთა განმავლობაში; უპირ-ველესად, გეოეკოლოგიური პროფილისაა და ორიენტირებულია სახეობებისა და ბიოტოპების, ლანდშაფტური და ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნებაზე; ითვალისწინებს რეგიონის ისტორიულ-კულტურული განვითარების თავისებურებებს, რის გამოც, ცალკეულ შემთხვევაში აქვს არა მხოლოდ ეკოლოგიური მიმართულება, არამედ ლანდშაფტის (პეიზაჟის) ესთეტიკური მდგომარეობის გაჯანსაღების ან შენარჩუნების ფუნქციაც (ელიზბარაშვილი, 2016).

ლანდშაფტური დაგეგმარება, თავისი არსით, სამეცნიერო-პრაქტიკული ამოცანების გადაჭრის ხელსაყრელი ინსტრუმენტია. მისი მეშვეობით, შესაძლებელია ბუნებრივი გარემოს ცალკეული კომპონენტების და კომპლექსების თანამედროვე მდგომარეობის, მნიშვნელობის, პოტენციალის, მდგრადობის და სოციალურ-ეკონომიკური ფუნქციების შესახებ ინფორმაციის სისტემატიზაცია, მიზეზ-შედეგობრივი ანალიზი და სინთეზი; ტერიტორიის კომპლექსური შეფასება, რომელიც მოიცავს: მისი მდებარეობის, გამოყენების თანამედროვე ფორმების და პერსპექტივების შეფასებას, მინათსარგებლობის საერთაშორისო სტანდარტების ადაპტაციას ქვეყნის ან კონკრეტული ტერიტორიის ფარგლებში.

ამრიგად, სივრცითი და ლანდშაფტური დაგეგმარება, არსებითად, მიზნად ისახავს: ტერიტორიის მართვის ეფექტური მექანიზმების შემუშავებას, რაც მიიღწევა სამეცნიერო, სამეურნეო და სახელმწიფო უწყებების ეფექტური თანამშრომლობით, ოპტიმალური ბუნებათსარგებლობისთვის გადანყვეტილებების მიღებით, ტერიტორიის მაღალი საინვესტიციო მიმზიდველობის უზრუნველყოფით.

თუმცა ძირითადი სივრცითი და ლანდშაფტური დაგეგმარების ურთიერთგანსხვავება მათ ამოცანებს უკავშირდება. კერძოდ, ლანდშაფტური დაგეგმარების ამოცანები, ძირითადად, ეკოლოგიური მიმართულებისაა მაშინ, როცა სივრცითი დაგეგმარების ამოცანები უფრო ეკონომიკური განვითარების მიზნების რეალიზაციას ითვალისწინებს. მაგალითად, ლანდშაფტური დაგეგმარების ამოცანებს შორისაა: გამოვლინდეს ლანდშაფტის, როგორც ერთიანი და დინამიკური სისტემის, ესთეტიკური ფასეულობა და იერსახე; დადგინდეს ლანდშაფტებისთვის რაციონალური ბუნებათსარგებლობის კონკრეტული კრიტერიუმები, რომლისკენ სწრაფვაც საშუალებას მოგვცემს შევინარჩუნოთ საზოგადოებრივი ცხოვრების საფუძვლები (მათ უნდა წარმოაჩინონ გარემოს ხარისხობრივი, მდგრადი განვითარების ის კრიტერიუმები, რომლებიც თანადროულად წარმოადგენს ტერიტორიული განვითარებისა და მშენებლობის დაგეგმარების ორიენტირებს, აგრეთვე პროექტთა ეკოლოგიური ექსპერტიზისა და გარემოზე ზემოქმედების რეგულირების ღონისძიებებს); შეიქმნას გარემოს მოსარგებლეთა სხვადასხვაგვარი საქმიანობისათვის გადანყვეტილების მიღების შესაძლებლობათა საფუძველი.

2. სივრცითი და ლანდშაფტური დაგეგმარების გეოგრაფიული ფოკუსები

სივრცითი დაგეგმარება განიხილავს ტერიტორიის ისეთ გეოგრაფიულ მახასიათებლებს, როგორებიცაა: ბუნებრივი რესურსები, კლიმატი, რელიეფი, სტიქიური მოვლენები, ვიზუალური (ლანდშაფტური) რესურსები, რეკრეაციული რესურსები და სხვ. სივრცითი დაგეგმარების დროს აუცილებელია ყველა ამ კომპონენტის სწორად შეფასება, რათა დაგეგმარების შედეგად გარემოზე ზემოქმედება იყოს თანაბარზომიერი და მინიმალისებული, პერსპექტივაში კი დაუკავშირდეს ტერიტორიის კეთილმოწყობას და ეკოლოგიურ საიმედოობას.

ლანდშაფტური დაგეგმარება ხორციელდება ხუთი ძირითადი, ურთიერთდაკავშირებული და ურთიერთგანმსაზღვრელი ეტაპის საფუძველზე: ინვენტარიზაცია, შეფასება, დარგობრივი მიზნების შემუშავება, ინტეგრირებული მიზნების შემუშავება; ძირითად მიმართულებათა განსაზღვრა (გეგმარებითი ტერიტორიის გამოყენების, ქმედებების და ღონისძიებების კონცეფციის დამუშავების) ეტაპი.

ინვენტარიზაცია იმ ინფორმაციის მოპოვების და განზოგადების ეტაპია, რომელიც უკავშირდება ტერიტორიის ბუნებრივ გარემოს, მის თანამედროვე მდგომარეობას, სოციალურ-ეკონომიკურ ეკოლოგიურ ვითარებას, ბუნებრივი გარემოს გამოყენებასთან დაკავშირებულ კონფლიქტებს. ინვენტარიზაციის ეტაპი მოიცავს ქმედებებს, რომლებიც უკავშირდება ნებისმიერი და მოპოვებადი გეოგრაფიული ინფორმაციის თავმოყრას იმ მიზნით, რათა გამოვლინდეს და შეფასდეს ტერიტორიის ბუნებრივი, ეკოლოგიური და სოციალურ-ეკონომიკური მახასიათებლები, აგრეთვე, ის კონფლიქტები, რომლებიც უკავშირდება სისტემას „მოსახლეობა - ბუნებათსარგებლობა“.

ინვენტარიზაციის ეტაპზე ანალიზდება ბუნებრივი კომპონენტები, რომელთა თანამედროვე მდგომარეობაც უნდა გაითვალისწინონ ტერიტორიის განვითარების მიზნობრივი ფუნქციების განსაზღვრისას. ამგვარი კომპონენტებია: რელიეფი, სახეობები და ბიოტოპები, ნიადაგები, ჰავა, წყლები, ლანდშაფტები და რეკრეაცია (Piloting Landscape Planning..., 2009).

მთიანი ტერიტორიებისთვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს რელიეფსა და ბუნების სხვა კომპონენტებთან დაკავშირებული გეოდინამიკური პროცესების ანალიზს. რელიეფის ფორმები და მათი მახასიათებლები უშუალოდ უკავშირდება ტერიტორიის მდგრადობის თავისებურებებს, რაც საბოლოოდ განაპირობებს საერთო ლანდშაფტურ-ეკოლოგიურ ვითარებას (მთიანი ტერიტორიების, 2018).

ბუნებრივი გარემოს ელემენტებთან ერთად ანალიზდება სოციალურ-ეკონომიკური და დემოგრაფიული ვითარება, მინის გამოყენების თავისებურებანი, საკუთრების ფორმები, მეურნეობის ტრადიციული და თანამედროვე მიმართულებანი. ამგვარი ინფორმაციის მიღება გარკვეულწილად შესაძლებელია ადგილობრივი მოსახლეობის სოციოლოგიური გამოკითხვის შედეგადაც, რითვისაც უნდა შეიქმნას სპეციალური კითხვარი.

ინვენტარიზაციის ობიექტების ჩამონათვალი შეიძლება შეიცვალოს ან გაიზარდოს ტერიტორიის ბუნებრივი თავისებურებების და დაგეგმარების მოთხოვნების შესაბამისად. ინფორმაციის მოპოვება ხდება როგორც სავსელ გამოკვლევების, ისე საფონდო, საუნწყებო, საარქივო და სამეცნიერო მასალების ანალიზის მეშვეობით. კარტოგრაფიებისა გამოიყენება დარგობრივი და ტოპოგრაფიული რუკები, აეროფოტოგადაღების შედეგები და კოსმოსური სურათები.

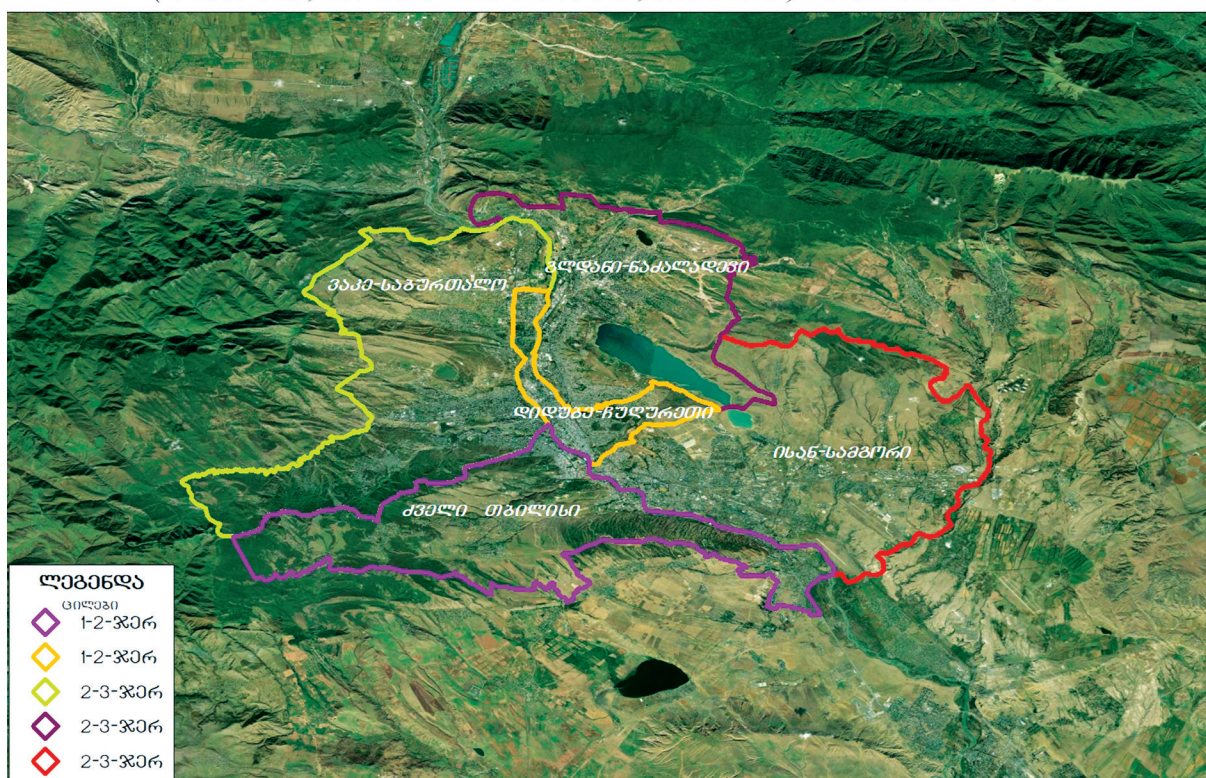
ბუნებრივი პირობების ანალიზისას, განსაკუთრებით კი - ზემოქმედების ფორმების და მასშტაბების დადგენისას, სასურველია ისეთი ინფორმაციის გამოყენებაც, რომელიც წარმოდგენილია რაიონული დაგეგმარების მასალების და გარემოს დაცვის სქემების სახით.

ინვენტარიზაციის ეტაპის ძირითადი შედეგი ბუნებათმოსარგებლეთა იმ ინტერესების გამოვლენაა, რომელიც გახდება საფუძველი პრობლემებისა და კონფლიქტების (ბუნებრივი, ანთროპოგენული, სამართლებრივი) გამოვლენისათვის.

3. სივრცითი დაგეგმარების სტრუქტურა და შინაარსი

საქართველოში სივრცითი დაგეგმარების არაერთი მაგალითი არსებობს. ვგულისხმობთ, ძირითადად, მთიან ტერიტორიებს და საკურორტო-რეკრეაციული ობიექტების განვითარებას.

საქართველოდ კვირახში მიღებული ცილების
(ხორცი, რძის ნაწარმი, თევზი) განაწილება

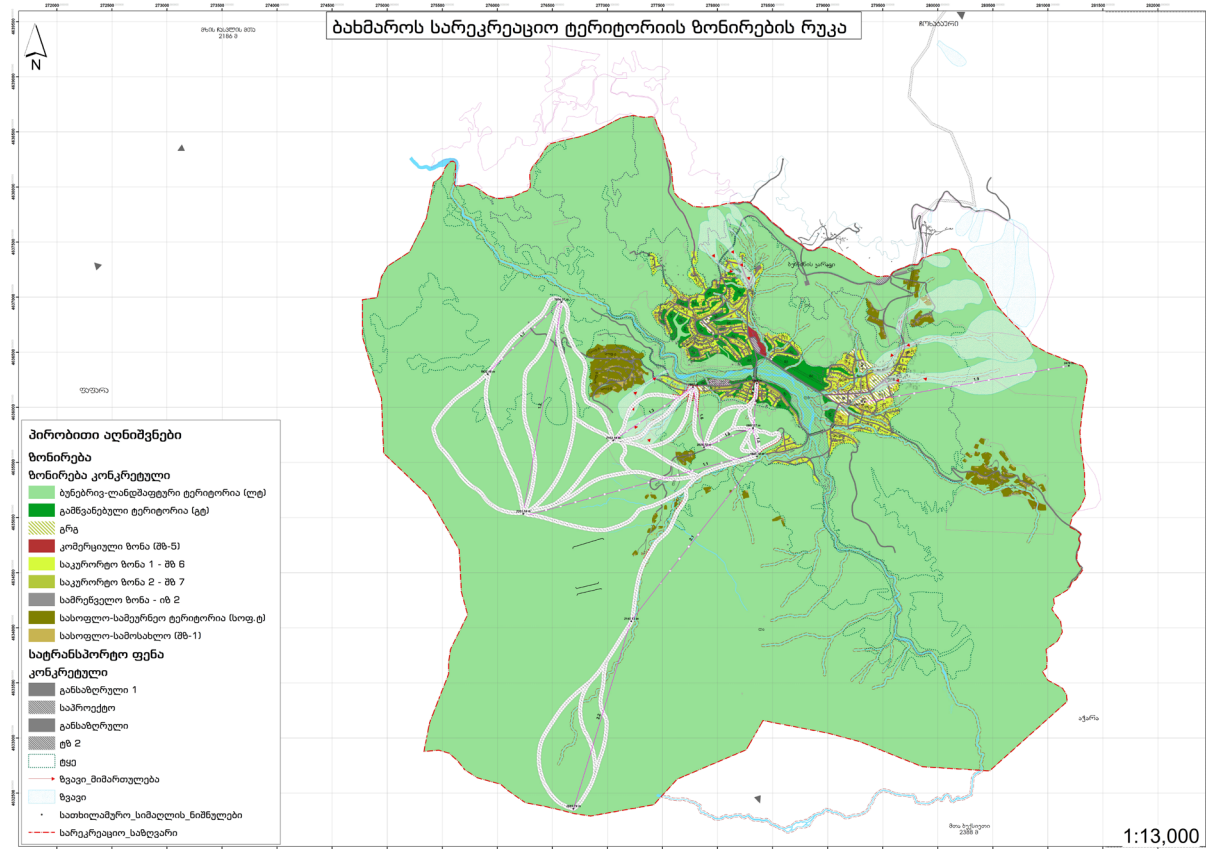

რუკა N1. საქართველოში განხორციელებული სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმარების სქემა

რუკაზე წარმოდგენილია საქართველოს მასშტაბით დამტკიცებული, დასამტკიცებელი და დაგეგმილი სივრცითი დაგეგმარების დოკუმენტაცია და გეოგრაფია. ქვემოთ განვიხილავთ კურორტ ბახმაროს და გუდაურის სივრცითი დაგეგმარების სტრუქტურას და შინაარსს. ბახმარო მნიშვნელოვან სამთო-სათხილამურო კურორტად უნდა იქცეს, რისთვისაც კარგად დაბალანსებული და ხელსაყრელი პირობების შექმნა აუცილებელია. ამგვარი ხედვა არაერთი გეოგრაფიული ელემენტის კომპლექსურ და მათი ურთიერთდამოკიდებულების კვლევას მოითხოვს, რაც საბოლოოდ კურორტის ტერიტორიის ეკოლოგიურ, ეკონომიკურ და ინფრასტრუქტურულ საიმედოობას უნდა უზრუნველყოფდეს.

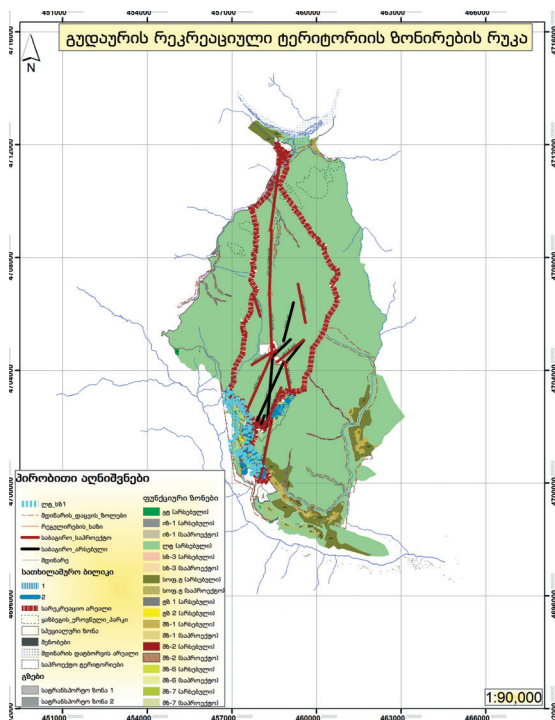
კურორტი ბახმარო ევროპაში ერთ-ერთი ყველაზე მაღალმთიანი კურორტია. იგი მდებარეობს ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტში, მესხეთის ქედზე, მდინარე ბახვისწყლის ხეობაში, ზღვის დონიდან 1926-2050 მეტრის სიმაღლეზე. 2017 წლის 5 ივლისიდან ის რეკრეაციული ტერიტორიის სტატუსს ატარებს. ბახმარო საკურორტო ფუნქციით სარგებლობს მხოლოდ ზაფხულში და იქ მუდმივად არავინ ცხოვრობს. ზამთარში ბახმარო მიუწვდომელია დიდთოვლობის გამო. შესაბამისად, გზა თოვლისგან არ ინმინდება. ბახმაროს სარეკრეაციო ტერიტორიის განვითარების მიზანია ბახმაროს მთელი წლის განმავლობაში აქტიური საკურორტო სეზონის, როგორც ქვეყნის მასშტაბით, ისე საერთაშორისო დონის ოთხსეზონიან კურორტად გარდაქმნა (<http://bakhmaro.info/>).

ბახმაროს ფიზიკურ-გეოგრაფიული პირობები არსებით გავლენას ახდენს სათხილამურო სახეობების განვითარების პერსპექტივებსა და პოტენციალზე. მათ შორისაა: რელიეფის ექსპოზიცია, დახრილობა, სიმაღლეთა სხვაობა, კლიმატის ტიპი, თოვლის საფარის სიმძლავრე და ხანგრძლივობა, ქარები, მზის ნათების ინტენსივობა, მხცენარეულობის სიხშირე და ეკოლოგიური ფუნქცია, განაშენიანება, არსებული ინფრასტრუქტურა და სხვ.

რუკა N2. ბახმაროს სარეკრეაციო ტერიტორიის ზონირება

გუდაური საქართველოს მთის კურორტებს შორის ზღვის დონიდან ყველაზე მაღლა მდებარე სამთო-სათილამურო კურორტია. მისი სივრცითი დაგეგმარების შედეგები (სარეკრეაციო ტერიტორიის ზონირება) გათვალისწინებულია კურორტის გენერალური გეგმის განაშენიანების მართვის რეგლამენტში.

რუკა N3. გუდაურის რეკრეაციული ტერიტორიის ზონირება (<https://mrldi.gov.ge>)

სივრცითი დაგეგმარებისას ორივე კურორტის ტერიტორია დაიყო სამშენებლო და არასამშენებლო ტერიტორიებად. სამშენებლო ტერიტორიებისთვის დადგინდა შესაბამისი ფუნქციური ზონები და ქვეზონები, რის საფუძველზეც, მუშავდება ქვემდგომი გეგმები: ეს კანონმდებლობის დადგენილი მოთხოვნების დაცვით აისახება განაშენიანების მართვის საფუძველში. არასამშენებლო ტერიტორიებისთვის ქალაქმშენებლობითი ან დარგობრივი გეგმების მიერ შესაბამისი ტერიტორიული რეჟიმით დგინდება, თუ რა სახის ინტეგრირებული ფუნქციით შეიძლება ამ ტერიტორიის გამოყენება. რეგლამენტში ვკითხულობთ, რომ ინტეგრირებული გეგმიდან შესაძლებელია გამოიყოს და დაზუსტდეს ცალკეული ასპექტები ლანდშაფტის დაცვის, ნარჩენების მართვის, სეისმური დარაიონების გეგმების სახით. დარგობრივი გეგმები, რომლებიც მოიცავს ბუნებრივი გარემოს, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის, სოფლის მეურნეობის განვითარების, სატრანსპორტო სისტემის და სხვა სფეროების განვითარებას, წესრიგდება შესაბამისი სფეროს კანონმდებლობით, რაც ასევე რელევანტურია სივრცითი დაგეგმარებისა და მშენებლობითი გეგმებისთვის.

აღნიშნული კურორტების ტერიტორიაზე გამოიყო შემდეგი ფუნქციური ზონები: საცხოვრებელი ზონა (სზ), შერეული ზონა (შზ), ინდუსტრიული ზონა (იზ), სასოფლო-სამეურნეო ტერიტორია, ლანდშაფტური ტერიტორია, გამწვანებული ტერიტორია, ზელოკალური სატრანსპორტო ტერიტორია, ლოკალური სატრანსპორტო ტერიტორია, გარემოს დამცავი ზონა 3 (გდზ-3, რომელიც, ფაქტობრივად, წყლის დამცავი ტერიტორიაა, აქ ხორციელდება წყლის რესურსების დაცვა და აღდგენა).

ამრიგად, საქართველოს ცალკეული ტერიტორიების სივრცითი დაგეგმარების დოკუმენტაციის გაანალიზების შედეგად ჩანს, რომ ძირითადი აქცენტები დაისმის ბუნებრივ-კლიმატურ პირობებზე, არსებულ და სამომავლო ინფრასტრუქტურულ პროექტთა განვითარებაზე, ბუნებრივ საფრთხეებზე და გენერალური გეგმის შედეგად დადგენილ ფუნქციურ ზონებზე. განაშენიანების განკუთვნილი ტერიტორიები დახასიათებულია ყველა ბუნებრივი კომპონენტის მიხედვით, რაც ასახავს კლიმატურ პირობებს (ჰავა, მზის რადიაცია), რელიეფს (ფერდობების დახრილობა) და სხვ. თუმცა ფუნქციური ზონირებისას არ იკვეთება მათი ურთიერთკავშირი, არ შეფასებულა ლანდშაფტის თანამედროვე მდგომარეობა, პოტენციალი, მდგრადობა და სოციალურ-ეკონომიკური ფუნქციები.

დასკვნები

სივრცითი და ლანდშაფტური დაგეგმარება გარკვეულწილად განსხვავებული მეთოდოლოგიით ხორციელდება. თუმცა მიზანი ერთია - ტერიტორიის განვითარება, ეკოლოგიური საიმედოობის და საინვესტიციო მიმზიდველობის გაზრდა. ასევე, საერთოა იმ კომპონენტების შეფასების კრიტერიუმებიც, რომლებიც განიხილება ორივე ტიპის დაგეგმარებისას.

ფაქტია, რომ სივრცითი და ლანდშაფტური დაგეგმარება უნდა ავსებდნენ ერთმანეთს და უფრო საიმედოს ხდიდეს ტერიტორიული დაგეგმარების ეკოლოგიურ შედეგებს. ამგვარი თვალსაზრისი გამყარებულია ევროპის ლანდშაფტური კონვენციის მოთხოვნებით, რომელსაც საქართველო მიუერთდა ჯერ კიდევ 2011 წელს.

კვლევის პერსპექტივები

ლანდშაფტური დაგეგმარება ევროპის უმეტეს ქვეყანებში მიჩნეულია მდგრადი განვითარების ეფექტურ ინსტრუმენტად. ლანდშაფტური დაგეგმარების ევროპულმა გამოცდილებამ ხელი უნდა შეუწყოს ევროპულ სივრცეში ტერიტორიული დაგეგმარების ერთიანი სისტემის განვითარებას და საბოლოოდ ევროპის ქვეყნების ინტეგრაციას. (ელიზბარაშვილი, 2016). ამჟამად ამგვარ საქმიანობაში უკვე ჩაბმულია არა მარტო ევროსაბჭოს ქვეყნები, არამედ პოსტსაბჭოთა სივრცის რეგიონები და სახელმწიფოებიც. განსაკუთრებით აქტიურია ამგვარი ინტეგრაციის პროცესები ბალტიისპირეთის და სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში. გარკვეული ნაბიჯები უკვე გადაიდგა თურქეთსა და ირანში, რაც რეგიონული თანამშრომლობის მნიშვნელოვანი წინაპირობაა. ევროსაბჭოს ქვეყნები ზემოთ აღნიშნულ სახელმწიფოებს ლანდშაფტური დაგეგმარების პრინციპების და ინსტრუმენტების დანერგვის შემთხვევაში მნიშვნელოვან პარტნიორად განიხილავენ. ამის გამო, საქართველომ დროულად უნდა უზრუნველყოს სივრცითი და ლანდშაფტური დაგეგმარების ინტეგრაცია, დაამკვიდროს ტერიტორიული დაგეგმარების საერთაშორისო სტანდარტები.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. ელიზბარაშვილი ნ. გამოყენებითი გეოგრაფიის საფუძვლები. სახელმძღვანელო უმაღლესი სასწავლებლების სტუდენტებისთვის. – თბ., გამომც. უნივერსალი, 2016, - 502 გვ.
2. ელიზბარაშვილი ნ., მელაძე გ., მეესენი ჰ., ხოეციანი ა., კოლერი თ. მთიანი ტერიტორიების მდგრადი განვითარება და რესურსების მართვა. სახელმძღვანელო უმაღლესი სასწავლებლების სტუდენტებისთვის. -თბ., გამომც. "დანი", 2018, - 304 გვ.
3. Piloting Landscape Planning in the Countries of the Southern Caucasus (2009). TJS, BTU,KFW, BFN, atc. Baku, Tbilisi, Yerevan, 121 p.
4. <http://bakhmaro.info/>
5. <https://mrldi.gov.ge/ka>